

Eseju konkurss "Progress sākas tur, kur ir konkurence"

Skolēnu kategorija: 2. vieta

Roberts Raismans

Bauskas Valsts ģimnāzija

"Progresa dabiskā vajadzība – konkurence"

Atveru ekonomikas grāmatu. 2. nodaļa. Konkurence – sacensība starp komerciālajām organizācijām par lielākas peļņas ieguves iespējām, atņemot tās sāncenšiem. Bet vai viss ir tik vienkārši, kā rakstīts grāmatā? Konkurence uz šīs planētas pastāvēja jau tad, kad nebija nedz cilvēku, nedz kaut kādu ekonomikas grāmatu. Tā ir neatņemama evolūcijas sastāvdaļa. Bez konkurences attīstība būtu lieka laika un resursu izniekošana - visi tāpat būtu vislabākie, visstiprākie. Šis jēdziens ir krietni sarežģītāks, nekā daudziem varētu šķist, tāpēc es aplūkošu konkurences nozīmi savā un visas sabiedrības attīstībā.

Konkurenci cilvēks iepazīst jau no pirmajiem dzīves gadiem. Vispirms tā ir vecāku uzmanība, par kuru nākas konkurēt ar māsu, brāli vai kādu citu. Pēc tam "lietu, par kurām man jākonkurē" saraksts paliek arvien garāks un garāks. Interesanti ir tas, ka vārds "konkurenti" bieži vien tiek definēts it kā ar negatīvu nozīmi. Manuprāt, konkurence nav jāuztver kā apvainojums vai nedraudzīga uzvedība, bet gan kā veselīga sacensība, bez kuras cilvēks nevar dzīvot. Man ir svarīgi dažreiz justies kā uzvarētājam, labākajam, bet, lai kā arī man tas patiktu, neviens nevar uzvarēt vienmēr un visur. Skolā, darbā, ģimenē es nevis esmu spiests, bet gan pats vēlos konkurēt, un tas ir dabiski ikvienam cilvēkam. Es jau 5 gadus esmu debatētājs. Šī nodarbe Latvijā ir visai populāra (tātad konkurence ir milzīga). Nācās zaudēt un ne jau vienu vai divas reizes, taču šajā procesā es iemācījos, kā izmantot sakāvi, lai otrajā reizē iznākums būtu līdzvērtīgs, bet trešajā jau varētu cerēt uz uzvaru. Es jums ko pateikšu - zaudējums lielā konkurencē nes tādu pašu gandarījumu kā uzvara niecīgā konkurencē.

Arī sabiedrībā konkurence pilda to pašu funkciju. Vai kāds vēlētos progresēt (un tas vispār būtu vajadzīgs), ja nevienam, nekur nebūtu konkurentu? Iedomāsimies valsti, kurā būtu pieejams tikai viens iepirkšanās centrs, un tikai viens debatētājs (kas, protams, būtu es). Kāda jēga veikalam būtu pazemināt cenu, ja pārtiku nebūtu iespējams nopirkt citur - badā taču nemirsiet, vai ne? Kāda jēga man būtu trenēties debatēm, ja atbraucot uz sacensībām man piešķirtu tehnisko uzvaru un zelta medaļu? Tas ir tikai loģiski, ka šāda sabiedrība nespētu pastāvēt, jo notiktu pretējs process evolūcijai. Sabiedrības uzdevums ir likt citiem indivīdiem un infrastruktūrām konkurēt savā starpā, lai nepieļautu situāciju, kas kaut nedaudz līdzinātos iepriekš aprakstītajai. Piemēram, sabiedrības balss liek deputātiem konkurēt savā starpā, jo ne visi var tikt pie Saeimas krēsla (lai pierāda savu cīņas sparū kaut vai

kautiņā). Sabiedrības augošās prasības liek ražotājiem attīstīties, izgudrot kaut ko jaunu, līdz šim nebijušu, lai tie pārspētu savus konkurentus un lai tie nebeigtu savu attīstību (nevienam nepatīk 2 gadus vecs, pat ļoti vecs viedtālrunis jeb stilīguma totēms). Tātad sabiedrības (kā kopuma) uzdevums ir šī konkurences procesa uzraudzīšana un "iekustināšana".

Progress sākas tur, kur ir konkurence. Dīvains apgalvojums. Manuprāt, mūsdienu pasaules uzbūve nepieļauj situāciju, kurā absolūti nav konkurences. Individū un sabiedrības uzdevums ir izmantot konkurenci sevis un citu attīstībai, nevis uztvert to kā negatīvu izpausmi, no kuras par katru cenu mēs vēlamies izbēgt, kas diemžēl vai par laimi, bet nav iespējams.